

EU JE ODREŠILA KESU, ALI OČEKUJE AKCIJU

> Dok evropska kriza grize, EU nudi Srbiji još finansijske pomoći ali očekuje recipročan napredak u pripremama za pristupanje. <

Prva polovina dvadesetog veka postavila je pred Evropu dramatične izazove. Dva rata i jedna duboka i duga ekonomska kriza opustošili su kontinent. Odgovor su bile evropske integracije, koje su omogućile konsolidaciju demokratije i donele dotad neviđeno blagostanje i mir.

Aktuelna kriza – prvo finansijska a onda i ekonomska – nije poštedela Evropu. Da li će ova kriza ugroziti proces evropskih integracija, posebno u vreme kada EU još uvek prolazi kroz unutrašnje reforme?

Ozbiljna kriza u kojoj se nalazimo jasno pokazuje da ni jedna zemlja na svetu ne može – ne sama – da se izbori s ovim problemom. Još jednom se evropske integracije pokazuju kao efektan odgovor. Ova kriza izbacila je u prvi plan važnost jedne od glavnih karakteristika EU: solidarnost. Ja sam lično uveren da će, bez obzira na težinu ove krize ili na njeno trajanje, Evropska unija biti na visini zadatka. Odolećemo okretanju politici koja bi dovela do ponovnog stvaranja bilo kakvih barijera u EU i nećemo dozvoliti da ijedna zemlja rešava svoje probleme na uštrb drugih, što bi na kraju štetilo svima. Ovo ne znači da će sve zemlje članice reagovati na isti način, jer kriza ne utiče na sve podjednako. Uloga Evropske komisije u ovom procesu je, stoga, od ključne važnosti. Kao čuvaru sporazuma i prvoj u odbrani zajedničkih evropskih vrednosti, na Komisiji leži posebna odgovornost.

Plan ekonomskog oporavka

Reagujući na krizu, EU je nedavno pokrenula sveobuhvatan plan privrednog oporavka vredan 200 milijardi evra. Plan je predložila Komisija, a odobrili su ga lideri EU na decembarskom samitu u Briselu. Kako predstavlja 1.5 odsto zajedničkog BDP Unije, Plan će se uglavnom (170 milijardi evra) finansirati na nacionalnom nivou, uz koordinaciju, nadzor i podršku EU. Da bi državama članicama obezbedila mogućnost prilagođavanja svojih planova sopstvenim potrebama i da pritom uče jedna od druge, Komisija je sakupila instrumente koji podrazumevaju veću podršku nezaposlenima i najsiromašnijim domaćinstvima, finansiranje velikih infrastrukturnih projekata kao što su energetske mreže i širokopojasni internet, privremena sniženja PDV-a za celu privredu i smanjenje poreza na rad.

Ali, ove napore treba staviti i u globalni kontekst. Još jedan neverovatan aspekt ove krize jeste u kojoj su meri velike svetske ekonomije – i razvijene i one koje se tek pojavljuju – uskladile svoje odgovore i taktiku. Uz blisku transatlantsku saradnju, koja se mogla očekivati s obzirom na usklađivanje američke i evropske ekonomije, takođe postoji bliska koordinacija u okviru tzv. grupe G-20. Kriza je dovela do razumevanja da se previranje može konstruktivno kanalisati u reformu svetskog finansijskog i trgovačkog sistema kako bi bio delotvorniji, pravičniji, održiviji i prikladniji ovim vremenima. Iz ovoga svi treba da izvuku korist. Kao što je komesar Almunia nedavno rekao: „Moramo zgrabiti ovu priliku i pokrenuti reorganizaciju svetske vlasti, uključujući i institucije Bretton Woodsa.”

Srbija će, najverovatnije, postati članica EU u sledećih deset godina. Međutim, brzina ovog procesa prevashodno za-

visi od brzine kojom zemlja napreduje u usklađivanju svojih normi, politika i institucija sa standardima EU.

Trenutna pozicija

Gde se Srbija trenutno nalazi u procesu evropskih integracija? Dozvolite mi da vas podsetim na Izveštaj o napretku koji je Komisija objavila u novembru prošle godine. Primitili smo brojne slabosti pre svega u vezi s radom Skupštine, pravosudnih i regulatornih organa. Primitili smo brojne nedostatke u oblasti konkurencije i oblastima u vezi s trošenjem novca poreskih obveznika, poput kontrole javnih nabavki, državne pomoći i finansija. Istovremeno, sa zadovoljstvom smo konstatovali jačanje opredeljenja Srbije da se suprotstavi ovim izazovima.

Nacionalni program za integraciju Srbije u Evropsku uniju (NPI) usvojen oktobra prošle godine dobra je osnova za dalji napredak. Šta više, postavljanje „internog“ roka za pripreme za pristupanje EU mogu pomoći da se mobilise neophodna

Proširenje se mora nastaviti

Mada kriza već potresa i EU i Zapadni Balkan i niko ne može predvideti njenu veličinu i trajanje, to ne treba negativno da utiče na proširenje EU. Države ovog regiona u nekoliko su navrata dobile jasnu potvrdu svojih evropskih izgleda. Postoji neoboriv dokaz opredeljenja EU kada su Srbija i Zapadni Balkan u pitanju. Od 2000. godine, tržište EU nudi bescarinski pristup proizvodima iz Srbije. EU je pomogla finansijskim sredstvima u visini od oko dve milijarde evra konsolidovanje institucija i ubrzavanje reformi u Srbiji. I još jedna milijarda evra je izdvojena do 2011. godine u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA). Kako je najavio komesar Ren, Komisija posebno razmatra mogućnost da deo IPA sredstava dodeli kao pomoć budžetu Srbije. Komisija takođe može obezbediti makrofinansijsku pomoć. Sve ovo jasno pokazuje opredeljenost EU da pomogne Srbiji da prevaziđe ekonomsku krizu.

politička energija. Međutim, da bi taj rok bio verodostojan, brzina reformi mora da bude adekvatna i dostižna, a mora se izdvojiti i dovoljno finansijskih sredstava. NPI mora da se pretvori u nove, efektne zakone, a ti se zakoni moraju sprovesti. Nedavne izmene i dopune skupštinskog pravilnika treba da omoguće ubrzanje zakonodavne aktivnosti. A buduća revizija budžeta ne sme ugroziti evropske integracije Srbije

Okvir koji nedostaje

Nažalost, još uvek ne postoji zvanični pravni okvir za odnose Srbije i EU. Uslovi za odmrzavanje Privremenog sporazuma i ratifikaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju – puna saradnja s Tribunalom za ratne zločine u Hagu – još nisu

> Reagujući na krizu, EU je nedavno pokrenula sveobuhvatan plan privrednog oporavka vredan 200 milijardi evra. Plan je predložila Komisija, a odobrili su ga lideri EU na decembarskom samitu u Briselu. Kako predstavlja 1.5 odsto zajedničkog BDP Unije, Plan će se uglavnom (170 milijardi evra) finansirati na nacionalnom nivou, uz koordinaciju, nadzor i podršku EU. Da bi državama članicama obezbedila mogućnost prilagođavanja svojih planova sopstvenim potrebama i da pritom uče jedna od druge, Komisija je sakupila instrumente koji podrazumevaju veću podršku nezaposlenima i najsiromašnijim domaćinstvima, finansiranje velikih infrastrukturnih projekata kao što su energetske mreže i širokopojasni internet, privremena sniženja PDV-a za celu privredu i smanjenje poreza na rad.<

ispunjeni. Pa ipak, srpske vlasti su poslale snažan politički signal započevši jednostranu primenu Privremenog sporazuma, što je dovelo do smanjenja carinskih dažbina i jačanja politike konkurencije. Ovo će firmama i potrošačima u Srbiji doneti jeftinije proizvode. Takođe će Srbiji doneti dodatne poene i omogućiti skraćivanje vremena neophodnog za otpočinjanje pregovora o pristupanju kada uslovi budu ispunjeni i kada Srbija bude podnela zahtev za članstvo u EU.

Naravno, trenutna kriza otežava pronalaženje resursa neophodnih za sprovođenje novih normi i politika i jačanje državne uprave. Međutim, kriza ne sme biti izgovor za usporavanje reformi. Naprotiv, novac poreskih obveznika u Srbiji mora biti iskorišćen efikasnije. Kupovna moć građana mora se odbraniti unapređenjem konkurencije na srpskom tržištu. Mogućnosti za radnike i privrednike moraju se povećati tako što će srpska preduzeća biti konkurentnija.

Oslobođeni potencijal

Kao što je komesar Ren naglasio, Srbija poseduje važan potencijal koji se mora osloboditi. U tom kontekstu, iskusa državna uprava, živo građansko društvo i veliki broj talentovanih ljudi u intelektualnim i oblastima ekonomije velika su prednost. Međutim, sva ta energija treba da se pretvori u političku volju. Siguran sam da Srbija može brže da napreduje ka članstvu u EU. Skorašnji pomaci u liberalizaciji viznog

režima pokazuju da je brz napredak moguć kada postoji konsenzus oko postizanja jasnog cilja. Proces evropskih integracija je stoga najbolji katalizator reformi koji je potreban građanima i privrednim društvima Srbije.

> Nažalost, još uvek ne postoji zvanični pravni okvir za odnose Srbije i EU. Uslovi za odmrzavanje Privremenog sporazuma i ratifikaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju – puna saradnja s Tribunalom za ratne zločine u Hagu – još nisu ispunjeni. Pa ipak, srpske vlasti su poslale snažan politički signal započevši jednostranu primenu Privremenog sporazuma, što je dovelo do smanjenja carinskih dažbina i jačanja politike konkurencije. Ovo će firmama i potrošačima u Srbiji doneti jeftinije proizvode. Takođe će Srbiji doneti dodatne poene i omogućiti skraćivanje vremena neophodnog za otpočinjanje pregovora o pristupanju kada uslovi budu ispunjeni i kada Srbija bude podnela zahtev za članstvo u EU.<